

JAARVERSLAG 2020

ONAFHANKELIJKE KLACHTENCOMMISSIE POLITIE EENHEID DEN HAAG

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag over 2020. Met een wat somber beeld. Weliswaar hebben wij nog een betrekkelijk groot aantal klachten kunnen behandelen. Maar niet op de wijze zoals dat ons voor ogen staat. De COVID crisis heeft daarvoor in belangrijke mate gezorgd. Behandelingen met fysieke verschijning moesten vanaf maart 2020 achterwege blijven omdat de locaties die ons mogelijk ter beschikking stonden daarvoor niet konden worden ingericht. Het horen via digitale weg heeft eveneens lang op problemen gestuit vanwege technische onmogelijkheden bij de commissie, maar ook bij klagers. Slechts telefonisch horen bleek mogelijk te zijn, met alle onvolkomenheden van dien. Niettemin hebben wij de klachten kunnen behandelen waarvan u onder 1.2. van het verslag een overzicht ziet. Ik verwijs u daar graag naar.

Rest mij een woord van dank uit te spreken aan mijn collega's voor hun inspanningen en last but not least onze secretaris voor, ook dit jaar weer, haar onvermoeibare inzet.

mr. J. van der Groen
voorzitter

1. Inleiding

1.1. Leden

voorzitter	: de heer mr. J. van der Groen - senior rechter
vicevoorzitter	: mevrouw mr. drs. V.M.L. Sebel - jurist, psycholoog en criminoloog
lid	: de heer mr. R.B. Gelens - directeur ROC Midden Nederland Zorg & Welzijn
lid	: mevrouw mr. drs. M.M. de Jonge - jurist en psycholoog
lid	: mevrouw A.M. Noordermeer-Krommendam - projectleider sociaal domein
lid	: de heer dr. H.G.J. Hoedemaker - arts
lid	: de heer G.L.J.M. Kleijberg - voormalig politiecommissaris

1.2. Werkzaamheden

Het jaar 2020 staat geheel in het teken van COVID-19 (het coronavirus) en de door de overheid genomen maatregelen om besmettingen en verspreiding van het virus te beperken dan wel te doen stoppen. Voor de commissie betekende dit dat zij vanaf maart 2020 geen reguliere zittingen meer kon houden. Dit conform de oproep van het kabinet om zo veel mogelijk thuis te werken, zo min mogelijk reisbewegingen te maken en contact met anderen te beperken. De voorzitter heeft bij die beslissingen acht geslagen op gezondheid en veiligheid van alle bij het klachtproces betrokkenen.

Om het klachtproces niet verder te vertragen werden door de commissie alternatieven bedacht om klager en de betrokken politieambtenaren op een verantwoorde en veilige manier te kunnen horen en zo alsnog de klachten af te handelen. Bij de keuze van alternatieven werd gelet op het verantwoord delen van eventuele vertrouwelijke informatie en de privacy van alle betrokken partijen. In eerste instantie kregen klagers de mogelijkheid hun klacht geheel schriftelijk en of schriftelijk en daarna telefonisch door de commissie, bestaande uit de (plaatsvervangend) voorzitter en twee leden, te worden gehoord. Digitale toepassingen zoals Zoom en MS Teams werden begin dit jaar nog niet voldoende veilig bestempeld om voor dit doeleinde gebruikt te kunnen worden. Uiteindelijk maakten een aantal klagers (12) gebruik van deze opties. In november 2020 kwam het bericht dat MS Teams voldoende veilig werd geacht voor het gebruik van een digitale hoorzitting. Eén klager maakte in het bijzijn van zijn advocaat gebruik van deze mogelijkheid. Een aantal klagers (4) wezen de aangeboden alternatieven opties af. Zij accepteerden hiermee dat de afhandeling van hun klacht significante vertraging zal oplopen. COVID-19 heeft niet alleen invloed op de wijze van afhandeling van klachten, maar ook op de beoogde afhandelingstermijnen die hierdoor fors overschreden worden.

De commissie vergaderde in 2020 tweemaal plenair. Een keer fysiek met in achtname van de coronamaatregelen. Bij deze vergadering schoof de politiechef de heer Van Musscher aan en werd onder andere het jaarverslag en het onderzoeksrapport inbeslagname besproken. De tweede vergadering werd via MS Teams gehouden. Themabijeenkomsten zoals altijd gebruikelijk konden door COVID-19 geen doorgang vinden.

In 2020 nam de commissie vijftientig klachtdossiers in behandeling. In 2020 kwamen negen zaken op de reguliere hoorzitting (10 maart 2020 was de laatste reguliere zitting). De reguliere zittingen waren volgens het vastgestelde rooster in wisselende samenstelling. Hierna werden in 2020 twaalf zaken op alternatieve wijze afgehandeld: geheel schriftelijk, schriftelijk in combinatie met een telefonische hoorzitting en een digitale hoorzitting via MS Teams. De commissie bracht in 2020 in totaal vijftientig adviezen uit (inclusief de nog openstaande zaken uit 2019) aan de politiechef. De zeven nog openstaande klachtdossiers per 31 december 2020 betreffen de zes (opgeschorte) klachten uit 2020. Hier van zijn twee klachten op verzoek van klagers overgeheveld naar 2021. Vier andere opgeschorte klachten zijn van klagers die uitdrukkelijk willen wachten op het hervatten van reguliere hoorzittingen. Een klacht is eind december aan de commissie overgedragen en staat ingepland voor 2021. De politiechef is in 2020 niet afgeweken van de door de commissie uitgebrachte adviezen. De door de commissie in de adviezen gedane aanbevelingen zijn allen door hem ter harte genomen.

1.3. Cijfermatig overzicht

Totalen dossiers	aantal
Openstaande dossiers 31-12-2019	7
Ontvangen dossiers 2020	25
Afgehandeld tweede fase	25
Openstaand 31-12-2020	7

- De nog openstaande klachten betreffen 2 klachten die op verzoek van klager zijn opgeschort tot behandeling in 2021, 4 klachten die op verzoek van klager zijn opgeschort in afwachting van het hervatten van reguliere hoorzittingen en 1 klacht die eind december 2020 aan de commissie voor behandeling is overgedragen.

Overzicht aantal afgehandelde klachten districten/diensten in 2020	aantal
Dienst Regionale Operationele Samenwerking (DROS)	7
Alphen ad Rijn-Gouda	6
Zoetermeer-Leidschendam/Voorburg *	3
Den Haag Zuid	3
Den Haag Centrum *	2
Den Haag West *	2
Westland Delft	2

- Het grote aantal klachten DROS heeft te maken met klachten over optreden van de Mobiele Eenheid en Team Peloton van de Regionale Conflict- en Crisisbeheersing (RCCB).
- Drie districten ontvingen tevens een klacht over het optreden van politieambtenaren werkzaam bij de generieke opsporing van dat district (zie *). Deze klachten zijn meegenomen in het totaal van de ontvangen klachten van het betreffende district.

Vergelijking 2018-2020 Cijfermatig	2018		2019		2020	
Aantal klachten binnengekomen	37		38		25	
Aantal klachten afgehandeld	52		33		25	
Aantal klachten nog niet afgehandeld	1		7		7	
Aantal klachtrubrieken gegrond	34	30%	30	27%	13	20%
Aantal klachtrubrieken niet gegrond	76	68%	73	66%	37	58%
Aantal klachtrubrieken geen oordeel	0	0%	6	5%	13	20%
Aantal klachtrubrieken niet ontvankelijk /niet bevoegd	1	1%	1	1%	1	1%
Aantal klachtrubrieken afgehandeld	111		110		64	

- het aantal binnengekomen klachten is berekend vanaf 1 januari van ieder boekjaar.
- De klachtrubrieken gaan over de door de commissie in 2020 uitgebrachte adviezen. Hier kunnen ook klachten zitten in eerdere boekjaren.

1.4. Meest voorkomende klachtrubrieken afgehandeld in 2020

De meeste klachten bevatten één of meerdere klachtrubrieken. Uit de in 2020 uitgebrachte adviezen blijkt dat de meest voorkomende klachtrubrieken in 2020 zijn: Onjuiste actie (12), Fysiek Geweld (9), Vrijheidsbeneming (8), Bejegening (8), Informatieverstrekking (3) en Vastleggen/Verantwoorden (3).

Onjuiste actie is een containerbegrip en omvat verschillende vormen van optreden van de politie, bijvoorbeeld het verzoek van de politie een nieuwe afspraak te maken en alvast zelf een verklaring op papier te zetten voor het doen van aangifte, het politieoptreden in het algemeen bij demonstraties, het ongevraagd verwerken van een toelichting in een getuigenverklaring, het opleggen van een gebiedsverbod, het door toedoen van de politie geregistreerd staan in de Top60-lijst van een gemeente enzovoort. Het dit jaar relatief grote aantal klachten over fysiek geweld en vrijheidsbeneming laat zich ver-

klaren door binnengekomen klachten over aanhoudingen tijdens demonstraties door leden van de Mobiele Eenheid. Opvallend dit jaar is de afname van het aantal klachten over bejegening (8): in 2019 waren dit er nog eenentwintig. Een nieuw klachtelement is etnisch profileren. De commissie heeft in 2020 één klacht met betrekking tot dit klachtelement ter behandeling ontvangen.

1.5. Afhandelingstermijnen in 2020

In 2020 is de behandeltermijn van het moment van binnenkomst van het klachtdossier bij het secretariaat van de klachtencommissie tot en met het uitbrengen van het advies aan de politiechef gemiddeld achttien weken. Dit tijdsverloop heeft deels te maken met de omslachtige manier waarop de alternatieve behandeling van klachten dit jaar moest plaatsvinden. Door de vigerende COVID-19 maatregelen in 2020 loopt een aantal klachten (6), met instemming van klagers, significante vertraging op.

2. Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag

De dalende tendens van klachten die worden aangeboden ter behandeling in de tweede fase (de commissie), heeft zich in 2020 verder voortgezet. Vergeleken met de jaren 2018 en 2019, waarbij het aantal gelijk bleek, is in 2020 het aantal zaken met 1/3 verminderd.

De commissie constateert dat de kwaliteit van de haar aangeleverde klachtdossiers, samengesteld tijdens de eerste fase, iets aan kwaliteit heeft ingeboet. De commissie wijt dit aan onvoldoende kennis van wet- en regelgeving en het overlaten van het op schrift zetten van de zienswijzen van de betrokken politieambtenaren door leidinggevenden op de basisteams, niet zijnde klachtbehandelaren. In enkele gevallen zorgt de wijze van vastleggen in vraag en antwoord tot summiere uitspraken van de betrokken politieambtenaren waarbij bijvoorbeeld voorbij wordt gegaan aan de aanleiding van het politieoptreden. Tegenstrijdige verklaringen van politieambtenaren komen ook in de dossiers voor, die dan kennelijk voor klagers aanleiding vormen een klacht, ongeacht het standpunt van het sectorhoofd, aan de PC voor te leggen. Ook kwam het in 2020 voor dat de commissie zich vaker (20%) dan in voorgaande jaren (5%) moest onthouden van een oordeel. Dit kwam onder andere door het ontbreken van informatie, het niet meer kunnen achterhalen van betrokken politieambtenaren en/of het gelet op de tijdsduur zich het incident niet meer kunnen herinneren van de betrokken politieambtenaar. Een enkele keer werd in de brief van het sectorhoofd onjuiste wet- en regelgeving gebruikt. De commissie vraagt hier extra aandacht aan te schenken, daar dit een ongewenste afbreuk doet aan de professionaliteit van de afhandeling van klachten in de eerste fase.

Overigens verdient in dat kader opmerking dat anders dan voorgaande jaren (75%) het aantal door de commissie als ongegrond beoordeelde klachten licht is gedaald (58%). Als kanttekening dient hierbij wel geplaatst te worden dat de commissie bij een vijfde deel (20%) van de klachten zich moest onthouden van een oordeel. Het is voor de commissie niet duidelijk of dit verschil met voorgaande jaren te maken heeft met de mindere kwaliteit van de klachtdossiers of dat dit ligt aan het soort zaken dat de commissie dit jaar behandeld heeft.

Hierna zal de commissie ingaan op een aantal door haar in 2019 eerder benoemde punten.

2.1. Bemiddelingsgesprek

Ook in dit jaarverslag vraagt de commissie aandacht voor het bemiddelingsgesprek tijdens de klachtbehandeling in de eerste fase. In 2019 constateerde de commissie dat het bemiddelingsgesprek met regelmaat achterwege blijft. Ook in 2020 ziet de commissie dat, wanneer standpunten in een klachtonderzoek tegenover elkaar staan of het contact met klager stroef verloopt, men geneigd is geen bemiddelingsgesprek aan te bieden. Opvallend in 2020 was dat ook klagers afzien van het geboden bemiddelingsgesprek. Klagers gaven als reden het nut van een bemiddelingsgesprek niet in te zien. In een enkel geval lijkt een ander doel reden om af te zien van het aangeboden bemiddelingsgesprek: klager hecht een grote(re) waarde aan de uitspraak van de politiechef, wil dat de betrokken politieambtenaar 'gestraft' wordt en/of wil schadevergoeding. Klagers gaan hiermee voorbij aan het doel van het klachtproces, namelijk het herstel van vertrouwen en het leren van klachten. De commissie constateert dat in een aantal gevallen het bemiddelingsgesprek in een eerder stadium van het klachtproces al voor verduidelijking had kunnen zorgen voor klager op de vraag waarom de politie op deze wijze heeft opgetreden.

2.2. Meewerken klachtonderzoek

De commissie benadrukt hoe belangrijk een actieve inbreng van klagers tijdens de klachtbehandeling is. Als een klager weigert aan een bemiddelingsgesprek deel te nemen, mag, ook op grond van de klachtenregeling, in ieder geval worden verwacht dat deze meewerkt aan het intakegesprek, ter vaststelling van de klachtelelementen en ter completering van het dossier. De commissie staat achter het beleid van de politiechef om klachten waarbij (zelfs) dit achterwege blijft, niet in behandeling te nemen. Ook in 2020 waren er weer twee klachten waarbij klager de grens opzocht van wat nog kan worden gezien als een meewerkende houding. De commissie achtte het nodig klager in het advies op zijn niet meewerkende houding te wijzen.

2.3. Beoordeling geweld

Sinds 2019 wordt het geweld gebruikt door de politie, via een interne routing, getoetst door de commissie geweldsaanwending van de betreffende politie eenheid. De klachtencommissie heeft steeds bij de behandeling van de haar aangeboden klachten, kennisgenomen van het advies van de commissie geweldsaanwending. Vervolgens heeft de klachtencommissie (nogmaals) de klacht integraal beoordeeld aan de hand van de (in het kader van de klachtenprocedure relevante) behoorlijkheidstoets. De door de klachtencommissie behandelde klachten (6) over het gebruik van geweld in 2020 kwamen overeen met de beoordeling van de commissie geweldsaanwending.

2.4. Opvolging adviezen

De commissie waardeert het zeer dat de politiechef de hem uitgebrachte adviezen beoordeelt. In 2020 heeft de politiechef alle adviezen van de commissie overgenomen. In 2019 ging hij nog twee keer contrair. Alle beslissingen van de politiechef worden in afschrift aan de betrokken sectorhoofden c.q. diensthoofden aangeboden. Hen wordt uitdrukkelijk gevraagd de beslissing onder de aandacht van de politieambtenaren te brengen. Helaas gaat dit nog niet in alle gevallen goed en komt het nog steeds voor dat het secretariaat van de commissie wordt benaderd door een van de betrokken politieambtenaren met de vraag wat de beslissing is geweest in de tegen hem of haar ingediende klacht. De commissie vraagt hier alert op te zijn.

3. Aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie over 2020

Mede om recht te doen aan de twee uitgangspunten van klachtbehandeling, namelijk het herstel van vertrouwen en het leren van klachten, heeft de commissie in 2020 een aantal aanbevelingen gedaan en aandachtspunten naar voren gebracht in haar adviezen. Een aanbeveling kan een individuele zaak betreffen, maar kan ook eenheids- of korpsbreed zijn. Tevens heeft de commissie op eigen initiatief een onderzoek gedaan naar de afhandeling van inbeslaggenomen goederen in de eenheid Den Haag. Alle aanbevelingen zijn overgenomen door de politiechef. Voorbeelden van aanbevelingen zijn: zorgvuldige administratieve afhandeling van zaken, nauwkeurigheid zorgmelding, zorgvuldigheid bij het inzetten van bevoegdheden en het eenheidsbreed onder de aandacht brengen van bestaande richtlijnen en werkinstructies. De commissie wordt, anders dan in voorgaande jaren, geïnformeerd over het doorvoeren van de aanbevelingen en aandachtspunten binnen de organisatie. Zij heeft vernomen dat de aanbevelingen en het onderzoeksrapport eenheidsbreed aan alle sectorhoofden zijn gedeeld. De commissie vertrouwt erop dat het opvolgen van de aanbevelingen terug te zien zal zijn in het klachtproces.

In dit hoofdstuk volgt een bloemlezing uit de aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie over 2020.

3.1. Beleid/procedure

Klachten die uitsluitend betrekking hebben op het beleid van het politiekorps vallen niet onder de reikwijdte van de klachtenregeling. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld procedures/werkwijzen zoals de afhandelingen van verkeersongevallen en de aanmeldingen Veilig Thuis (zorgmeldingen). Dergelijke klachten voldoen niet aan het vereiste van een 'bepaalde aangelegenheid' van artikel 9:1 eerste lid Algemene wet bestuursrecht. Voor zover geklaagd wordt over beleid moet de commissie zich derhalve, ingevolge artikel 71 lid 1 van de Politiewet 2012, onthouden van advies. De commissie heeft ook in 2020 geconstateerd dat de procedures zijn gevolgd. Toch heeft zij een aantal maal gemeend een aanbevelingen en kanttekeningen te plaatsen over de wijze waarop de procedure is uitgevoerd. Dit omdat, zonder tekort te willen doen aan de beste bedoelingen van de politieambtenaar, dit hier en daar verbetering behoeft. Hieronder worden deze onderwerpen in dit hoofdstuk nader belicht.

3.1.1. Melding Veilig Thuis (zorgmelding)

Een terugkerend onderwerp in het jaarverslag van de commissie is de melding Veilig Thuis, ook wel zorgmelding genoemd. De politie heeft de wettelijke verantwoordelijkheid bij een vermoeden van zorgwekkende omstandigheden waaronder een minderjarige opgroeit, een signaal af te geven door het opmaken van een zorgmelding ten behoeve van Veilig Thuis. Opgemerkt dient te worden dat het hier geen zorgmeldingen betreft inzake een minderjarige die een strafbaar feit heeft begaan. In de loop van 2019 is de procedure voor het opmaken van Veilig Thuis meldingen aangepast en beperkt tot meldingen waar alleen nog maar sprake is van een onveiligheidssituatie in een afhankelijkheidsrelatie. De onveiligheid moet dan blijken uit contextinformatie en/of eenvoudig politieonderzoek, zoals een gesprek met de betrokkene, de burens en informatie uit het politiesysteem. Deze nieuwe werkinstructie komt overeen met de door de commissie beoogde aanbevelingen in de adviezen en eerder gedane aanbevelingen van de commissie en voldoet ook aan hetgeen de Nationale ombudsman in haar rapporten beoogt.

De commissie ontving in 2020 een (1) klacht over een opgemaakte zorgmelding. De klacht was niet dat de zorgmelding ten onrechte was opgemaakt, maar dat in de zorgmelding volgens klager belangrijke informatie ontbrak en onjuistheden bevatte. De commissie benadrukte in haar advies dat bij het opmaken van de zorgmelding alleen feiten en waarnemingen dienen te worden opgenomen. Interpretatie en suggestieve informatie dienen achterwege te worden gelaten om elke schijn van partijdigheid te vermijden. De politie heeft geen onderzoeksplicht, deze vervolgstap ligt bij Veilig Thuis, maar dient bepaalde zaken wel te verifiëren. Hoewel in deze casus de zorgmelding in algemene bewoordingen en op hoofdlijnen was verwoord, werd in de laatste zin een suggestie gedaan zonder deze te controleren op juistheid. Het betrof ook nog eens een melding die geen betrekking had op de kinderen van klager. Daar de zorgmelding verder in algemene bewoordingen en op hoofdlijnen was verwoord achtte

de commissie de klacht op dit punt voor een deel gegrond. Desalniettemin constateert de commissie dat de eenheid Den Haag in de loop van 2019 een verbeterslag heeft gemaakt met betrekking tot het opmaken van zorgmeldingen en de controle op de kwaliteit van de inhoud van de zorgmelding is aangescherpt.

3.1.2. Opschorten klachten

Artikel 9.8 lid 1 (onder c, d, e en f) van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geeft de mogelijkheid een klacht op te schorten. Bijvoorbeeld tot na de afhandeling van een strafproces. Het al dan niet opschorten van een klacht is een beslissing voorbehouden aan de klachtencoördinator in de eerste fase. In een strafproces kan het echter een aantal jaar duren voordat alle rechtsmiddelen zijn gebruikt. Hierdoor kan het gebeuren dat klachten soms pas na vijf jaar aan de commissie worden aangeboden. Een voorbeeld zijn vijf klachten uit 2015 met betrekking tot optreden van de Mobiele Eenheid. Pas na het seponeren van alle zaken door het Openbaar Ministerie (OM) begin 2019 werden deze klachten in behandeling genomen. Het uitspreken over strafrechtelijke aangelegenheden valt niet onder de competenties van de commissie. Zij dient dan ook de uitspraak van het OM te respecteren. Er blijven echter altijd klachtelelementen over, zoals bejegening, arrestantenbehandeling enzovoort, die wel voor behandeling in het klachtproces in aanmerking komen. Dit geldt ook voor klachten over bekeuringen, waarbij men niet alleen klaagt over de onrechtmatigheid, maar ook over de bejegening. Het behandelen van dergelijke klachten wordt door het tijdsverloop vaak bemoeilijkt. Zeker als er niet direct verklaringen van de betrokken politieambtenaren zijn vastgelegd. De commissie adviseert om in dergelijke gevallen de betrokken politieambtenaren tijdig op de hoogte van de klacht te stellen en te verzoeken hun zienswijze of voor zichzelf als notitie of als mutatie in het politiesysteem vast te leggen.

Het is niet gebruikelijk dat de commissie een klacht opschort. Door COVID-19 en het dringende verzoek van klagers om te willen wachten tot het hervatten van reguliere hoorzittingen, was de commissie genooddaakt zes klachten op te schorten. In 2019 heeft de commissie een klacht niet in behandeling genomen en het OM verzocht de zaak nogmaals te beoordelen. Het betrof een klacht over het gebruikte geweld tijdens een aanhouding. Klager deed hiervan aangifte. Gedurende het strafproces bleken beelden, gemaakt door de politie, onbruikbaar te zijn geraakt. Tijdens de heropening van de klacht bleken deze beelden alsnog grotendeels hersteld te zijn. Pas nadat het OM hier uitspraak over had gedaan is in 2020 deze klacht (uit 2015) alsnog door de commissie behandeld.

3.2. Vastleggen / Verantwoorden

Ook in 2020 behandelde de commissie klachten over de inhoud van processen-verbaal en andere registraties. Klagers waren het niet eens met hetgeen de politie in haar registraties had verwoord. Klagers vonden dat in de registratie onjuistheden stonden en/of dat hetgeen zij zelf naar voren hadden gebracht in de registraties ontbrak. In een klacht ging het over de wijze waarop de in de Engelse taal geuite reactie van klager was verwoord in de registratie. Het is echter niet aan de commissie om indrukken, meningen en conclusies van de politie waar een klager zich niet mee kan verenigen te beoordelen. De commissie adviseert de klager in dergelijke gevallen in dat kader doorgaans schriftelijk bij de privacyfunctionaris een verzoek in te dienen om gegevens aan te vullen, te verwijderen en/of af te schermen. Daarbij geldt dat uit jurisprudentie van de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak (ECLI:NL:RVS:2020:69) blijkt dat het in artikel 28, eerste lid, van de Wpg neergelegde correctierecht niet is bedoeld om indrukken, meningen en conclusies, waarmee de betrokkene zich niet kan verenigen, te corrigeren of te verwijderen.

3.3. Bejegening / houding / gedrag

Anders dan voorgaande jaren is in 2020 beduidend minder geklaagd over de bejegening, houding en gedrag van de politie. Klachten over bejegening zijn niet uitzonderlijk daar het meeste contact van de politie bestaat uit interactie met de burger. In geen van de gevallen ging het opvallend genoeg over bejegeningssklachten tijdens een bekeuringssituatie. Een keer ging het over het aanspreken van klager toen hij zich mengde in een gesprek. De commissie oordeelde dat de betrokken politieambtenaar zich professioneel gedroeg en achtte de klacht ongegrond. Een andere klacht ging over het tijdens een controle schijnen met een zaklamp in klagers gezicht. De betrokken politieambtenaar verklaarde zijn

zaklamp te gebruiken omdat hij continue gefilmd wordt tijdens zijn werkzaamheden en zo wil voorkomen dat dit op social media gepubliceerd wordt. Door het sectorhoofd was klager op dit punt in gelijk gesteld en de commissie sloot zich aan bij dit standpunt. Wel plaatste de commissie een kanttekening dat, hoewel de politie een openbare taak verricht en nu eenmaal een grotere inbreuk op de persoonlijke levenssfeer moet toestaan, bij het filmen wel ermee rekening gehouden dient te worden dat de politie ongehinderd en veilig haar werk kan doen. Verder vond klager in een andere zaak, waarbij sprake was van een burencrisis, dat de politie bevooroordeeld was. Dat klager de Nederlandse taal niet geheel machtig was, zal mede oorzaak zijn geweest van de ontstane miscommunicatie en het oplopen van emoties bij zowel klager als de politie. Dat de politie zich onfatsoenlijk, intimiderend en bevooroordeeld heeft gedragen, heeft de commissie niet kunnen vaststellen. Soms staan de beleving van klager en de betrokken politieambtenaar haaks op elkaar. Zo ook in een verklaring hoe de betrokken politieambtenaar het gesprek zou hebben beëindigd. Daar de commissie geen aanleiding zag om aan de beleving van beide partijen te twijfelen, moest zij zich in dit geval onthouden van een oordeel.

3.4. Legitimeren

De Ambtsinstructie is wat het legitimeren betreft duidelijk: indien de politie in burger is dient zij zich bij optreden in burger ongevraagd en bij optreden in uniform op verzoek daartoe te legitimeren (artikel 2 van de Ambtsinstructie). Toch zag de commissie aanleiding om in deze casus een aanbeveling te doen. Het betrof hier een melding geluidsoverlast, waarbij de politie aanbelde bij de beoogde veroorzaker (hierna: klager). Hoewel geen geluidsoverlast werd geconstateerd, wilde de betrokken politieambtenaar toch het gesprek aangaan met klager. De commissie kon achteraf niet meer vaststellen of klager naar een legitimatie gevraagd heeft en of de betrokken politieambtenaar dit dan niet (meer) gehoord heeft of dat hij hieraan geen gehoor aan heeft gegeven. Hoewel de politie, indien gekleed in uniform, zich alleen op verzoek hoeft te legitimeren, wenste de commissie hier het volgende over opgemerkt. In de media wordt veelvuldig gewaarschuwd voor babbeltrucs. Hierbij schuwen criminelen niet om zich uit te geven voor politieambtenaar.¹ Ook gelet op het tijdstip, het was in de avond, en het feit dat klager en de betrokken politieambtenaar elkaar niet kenden, had het de voorkeur genoten om zich ongevraagd te legitimeren. Deze casus was voor de commissie aanleiding om aan te bevelen dat de politie, ook in uniform gekleed, bij onaangekondigd bezoek zich bij voorkeur altijd legitimeert.

3.5. Opvolging werkinstructie / richtlijn / handleiding

De commissie constateerde in 2020 een aantal maal (4) dat de betrokken politieambtenaren onvoldoende bekend waren met de bestaande richtlijnen en werkinstructies. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat een interne werkinstructie of handleiding geen wettelijk vastgestelde procedure is, maar een vakinhoudelijke aanbeveling voor een goede probleemanalyse en behandeling. Opvallend is dat drie (3) klachten betrekking hadden op het handelen van politieambtenaren werkzaam bij de generieke opsporing. Van deze toch wel specialistische afdeling mag verwacht worden dat in ieder geval een operationeel coördinator/leidinggevende van een onderzoek, over voldoende kennis beschikt. Voor de commissie waren deze zaken aanleiding voor het doen van aanbevelingen. Hieronder wordt nader op deze casussen en aanbevelingen ingegaan.

3.5.1. Afhandeling ademonderzoek

Hoewel deze klacht betrekking heeft op een incident van eind december 2014, acht de commissie het dusdanig van belang om hier extra aandacht aan te geven. Klager stelde dat de politie niet de standaardprocedure had gevolgd en hem niet gevraagd heeft of er medische omstandigheden waren die het blazen zouden kunnen bemoeilijken. Hem is geen bloedonderzoek aangeboden. Wel is een proces-verbaal van weigering opgemaakt. De politie verklaarde geen twijfel te hebben over het alcoholgebruik van klager en hadden ook niet de indruk dat klager niet in staat was om een blaastest te ondergaan (zij lieten hem in de open ruimte blazen). Voor de politie was het duidelijk dat klager de 'instructies' niet opvolgde en zodoende sprake was van weigeren. In deze casus oordeelde de commissie dat, hoewel achteraf bleek dat mogelijk sprake was van een medische belemmering, de politie de standaardprocedure heeft gevolgd en behoorlijk had opgetreden. Wel was deze casus aanleiding om

¹ <https://www.destentor.nl/zwolle/nepagenten-slaan-vijf-keer-toe-in-een-maand-is-er-een-blauwe-bende-actief>

een overweging ten overvloede op te nemen in het advies. Wanneer sprake is van (overvloedig) alcoholgebruik is het de vraag of een verdachte nog (voldoende) in staat is te begrijpen wat van hem//haar verwacht wordt. Het onderscheid tussen niet willen en niet (meer) kunnen is niet altijd eenvoudig te maken. Gelet op de verstrekende gevolgen van een weigering beveelt de commissie aan om bij enige twijfel, in het belang van de verdachte, te allen tijde over te gaan tot een bloedonderzoek. Mocht de verdachte hier niet (ook niet na vordering) aan willen meewerken, kan alsnog een proces-verbaal van weigering worden opgemaakt.

3.5.2. Vervoer verwarde personen

Sinds 1 januari 2020 heeft de geïmplementeerde Wet verplichte GGZ (WvGGZ) de in casu van toepassing zijnde Wet bijzondere opnemings in psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ) vervangen. De implementatie van deze wet heeft ook geleid tot nieuwe richtlijnen voor de politie. Bij planbare situaties zal de politie niet meer worden ingezet, maar moet GGZ contact opnemen met de meldkamer ambulance (MKA).² De GGZ kan conform deze richtlijnen alleen nog een beroep op de politie doen als zij er zelf niet in slaagt om de situatie beheersbaar te houden. Alleen indien het risico op (dreigend) geweld niet kan worden teruggebracht naar beheersbare proporties of sprake is van een acute situatie op een onvoorzien moment kan de GGZ een beroep doen op de politie. In deze casus uit 2019 was de politie door GGZ gevraagd ter ondersteuning aanwezig te zijn. GGZ gaf aan dat er een indicatie was dat klager een gevaar voor zichzelf was geworden en moest worden beoordeeld. Klager weigerde echter vrijwillig mee te gaan met de GGZ om te kunnen worden beoordeeld in het PEH (Psychiatrische Eerste Hulp) Leiden. De commissie oordeelde dat de klacht over het binnentreden door de politie in deze casus, gelet op de ernst van de situatie, niet tot een gegrondverklaring leidde. Wel adviseerde zij in voorkomende gevallen op voorhand een machtiging tot binnentreden mee te nemen. Hoewel het politietreden gezien diende te worden in het kader van haar hulpverlenerstaak (artikel 3 van de Politiewet 2012) en de wettelijke basis om een woning te kunnen betreden voor het verlenen van hulp is gelegen in artikel 7, lid 2 van de Politiewet 2012, blijven bij het binnentreden eisen van de Algemene wet op het binnentreden (Awbi) van toepassing.

Ten tijde van deze casus was de Wet BOPZ nog van toepassing en gold convenant Politie-GGZ Nederland 2012, geëvalueerd in 2016 (Evaluatie landelijk convenant Politie-GGZ 2012, d.d. 14 april 2016). Bij de evaluatie van het convenant werd geconstateerd dat het vervoeren van personen met verward gedrag niet goed geregeld was. Mensen die geen strafbaar feit hebben begaan, mogen niet in een politieauto worden vervoerd omdat de juridische titel ontbreekt. Tevens werd geconstateerd dat het vervoer in een politieauto niet passend (niet humaan) is en niet bijdraagt aan het herstel. De Nationale ombudsman heeft geoordeeld (rapport Nationale ombudsman 2014/048, d.d. 15 mei 2014) dat het ontbreken van een juridisch kader bij het overbrengen met een politieauto niet zonder meer onbehoorlijk is. Van belang is dat de afweging voor deze keuze zorgvuldig en gewetensvol heeft plaatsgevonden en niet uit het oog wordt verloren dat het een ingrijpend middel is. Zoals ook in het convenant wordt gesteld heeft de politie op basis van een beroep op het buitenwettelijke noodrecht (artikel 40 Wetboek van Strafrecht) de ruimte om een verward persoon tijdelijk zijn vrijheid te benemen, zo nodig ook in de pre-IBS fase. Dit laatste is inmiddels geregeld in de nieuwe WvGGZ, die de politie wel een wettelijke grond geeft om verwarde personen tijdelijk te beperken in hun bewegingsvrijheid, ook als er nog geen sprake is van een crisismaatregel. De commissie oordeelde echter dat een en ander onverlet laat dat het vervoeren van klager, na het toedienen van zware medicatie door GGZ, in beginsel had moeten plaatsvinden middels een ambulance, althans dat dit op zijn minst overwogen had moeten worden. In deze casus was geen overleg geweest met de meldkamer over eventueel vervoer. Een politieauto is niet toegerust voor vervoer van een patiënt en een politieambtenaar is ook niet medisch onderlegd.

Met de implementatie van de WvGGZ en de nieuwe richtlijnen is meer duidelijkheid over het vervoer gekomen: de politie mag iemand met verward gedrag niet meer met een politieauto vervoeren, tenzij zij hiervoor door de meldkamer opdracht krijgt. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft besloten dat per 1 januari 2021 in de eenheid Den Haag het vervoer van mensen met acuut ernstig gedrag wordt overgenomen door de ambulance. Meldingen worden dan afgehandeld door de geneeskundige meldkamers. Vervoer door de politie naar bijvoorbeeld de PEH Leiden of de

² (Gewelds)incidenten bij behandelsituaties. Handreiking tot samenwerking tussen GGZ en politie. Drs. J.D.C. Geel (voorzitter GGZ Nederland) en A. Schouten (politiechef Noord-Nederland en portefeuillehouder Zorg en Veiligheid), d.d. 15 november 2019.

OVP (Opvang Verwarde Personen) Den Haag of OVP Delft zullen dan tot het verleden behoren. De veiligheidsregio Haaglanden beschikt al over een GGZ-vervoersdienst. Indien deze bezet is, zal de ambulance worden ingezet. Het is goed deze informatie eenheidsbreed te delen met het oog op de beste intenties van politiemensen om te helpen, mocht men vinden dat de beoogde dertig (30) minuten dat de ambulance ter plaatste dient te zijn te lang wachten is. Daar de OVP regelmatig vol zit, omdat mensen in een crisissituatie nog geen plaats hebben elders, werden mensen weleens uit ambulance op het politiebureau beoordeeld. Conform de nieuwe wetgeving (artikel 7.3 lid 6 WvGGZ) mogen geen personen zonder verdenking van een strafbaar feit meer worden ingesloten in een politiecel. De ambulance zal zodra een van de OVP's vol zitten dan ook moeten doorrijden naar een andere zorglocatie. De commissie vertrouwt erop dat met de nieuwe wetgeving en nieuwe richtlijnen duidelijkheid is gekomen over welke rol de politie heeft en wat van de politie verwacht mag worden indien men met mensen met verward gedrag te maken heeft.

3.5.3. Handleiding anonieme getuige

Allereerst dient te worden opgemerkt dat van politieambtenaren in opleiding niet verwacht mag/kan worden dat zij bekend zijn met alle wet- en regelgeving. In deze casus ging het om twee aspiranten die om deze reden advies vroegen aan hun begeleider en onjuist geïnformeerd werden. Ook de operationeel coördinator opsporing overlegde de casus niet met een zaakofficier van justitie en deed verder geen pogingen om het ingeslagen traject te doen wijzigen. De klacht betrof het ongeraagd verwerken van het verhaal van klager in een getuigenverklaring. Klager had het incident niet zelf gezien, maar van horen zeggen en werd vanuit haar werkgever verzocht het incident te melden aan de politie. Het betrof een ernstige mishandeling, waarbij kans was dat het slachtoffer zou komen te overlijden. De aspirant kreeg van haar begeleider opdracht het verhaal van klager als getuigenverklaring op te nemen. Klager wilde dit niet omdat dit klagers vertrouwenspositie zou aantasten. De politie gaf aan dat de verklaring van klager de start van het onderzoek was en in die zin onmisbaar. De commissie oordeelde dat ondanks het belang van het ophelderen van een dergelijk ernstig delict, klager erop had moeten worden gewezen niet verplicht te zijn een getuigenverklaring af te leggen. In deze casus was het zelfs de vraag of klager, zijnde de melder, als getuige opgevoerd had moeten worden. Om slachtoffers en getuigen die vrezen voor represailles (beter) te kunnen beschermen is de 'Handleiding opnemen (deels) anonieme aangifte/verklaring (2012H003) van het College van Procureurs-Generaal' tot stand gekomen. Doel daarvan is om de aangiftebereidheid, dan wel het afleggen van een verklaring, ter bestrijding van agressie en geweld en de bescherming van de informatiepositie van met name kwetsbare doelgroepen te verhogen. In aanmerking genomen dat deze Handleiding niet algemeen bekend lijkt te zijn, beveelt de commissie aan om politieambtenaren die vaker in aanraking (kunnen) komen met dit soort kwesties, zeker degene die werkzaam zijn bij de generieke opsporing, nogmaals te attenderen op de inhoud van de Handleiding. Ook vroeg de commissie naar aanleiding van deze casus aandacht voor een zorgvuldige afweging van de inzet van aspiranten in dit type gecompliceerdere opsporingsonderzoeken en extra aandacht voor en controle op het werk van aspiranten door begeleiders en (eind)verantwoordelijken. Een en ander klemt temeer, oordeelde de commissie, nu aspiranten in toenemende mate een rol spelen in de dagelijkse taken van de politie en is dan ook van belang om de kwaliteit van het politiewerk ook in de toekomst te kunnen garanderen. De commissie oordeelde in deze casus dat de politie onvoldoende oog heeft gehad voor klagers bedenkingen en onvoldoende kennis droeg van de (wettelijke) mogelijkheden. De impact voor klager bleek zo groot dat deze besloot van baan te veranderen. De commissie achtte de klacht dan ook gegrond.

4. Functioneren politie in 2020

De behandeling van de klachten in 2019 heeft, behoudens bij het verdiepend onderzoek uit eigen initiatief van de commissie naar de afhandeling van in beslag genomen voorwerpen, niet gewezen op structurele tekortkomingen in het functioneren van de politie. Wel gaven sommige klachten een indicatie van zaken die extra aandacht van de eenheid nodig hebben.

4.1. Etnisch profileren

Het is algemeen aanvaard dat discriminatie nooit gerechtvaardigd kan zijn. Etnisch profileren schaadt de legitimiteit van de politie. Dit is ook in strijd met de 'Beroepscode politie', waarin met het afleggen van de eed of belofte iedere politieambtenaar onderschrijft te handelen ongeacht iemands achtergrond, geloof, overtuiging of geardeheid. Het kan niet worden ontkent dat in 2020 in de media het onderwerp etnisch profileren veelvuldig onder de aandacht werd gebracht. Dit betrof niet alleen het politieoptreden in het algemeen, maar ook in het bijzonder het optreden van de politie eenheid Den Haag. Het in Amerika overlijden tijdens zijn arrestatie van de zwarte Amerikaan George Floyd op 25 mei 2020, zorgde voor wereldwijde verontwaardiging en protesten tegen politiegeweld tegen minderheden.

In haar jaarverslag van 2019 meldde de commissie dat zij sinds 2016 in totaal vier klachten met dit onderwerp heeft ontvangen. In 2019 vormde etnisch profileren/discriminatie tweemaal onderdeel van een ingediende klacht. In 2020 ontving de commissie twee klachten met betrekking tot etnisch profileren. Een van deze klachten zal op verzoek van klager in 2021 worden afgehandeld en heeft de commissie nog niet kunnen beoordelen. De andere klacht betrof het politieoptreden tijdens een proactieve controle. Het selecteren van een proactieve controle dient te zijn gebaseerd op objectiveerbare gronden, zoals waarneming van afwijkend gedrag, soms in relatie tot andere feiten of omstandigheden met betrekking tot de individuele burger.³ Dit kan zijn iemands gedrag in combinatie met het tijdstip en locatie. Wanneer een controle uitsluitend of overwegend wordt uitgevoerd vanwege iemands afkomst, is er sprake van discriminerende etnische profilering. In sommige gemeente, zoals Gouda, wordt samen met haar ketenpartners waaronder de politie, ingezet op zowel preventieve als repressieve aanpak om delict gedrag, zoals drugscriminaliteit en woninginbraken, te verminderen. In deze casus had de commissie geen aanwijzingen dat het besluit om klager te controleren op oneigenlijke gronden was genomen. Opvallend in deze casus was dat klager zelf direct bij de staandehouding begon over zijn afkomst.

De commissie heeft in 2020 kennisgenomen van de conceptnotitie klachtbehandeling etnisch profileren "niets te winnen, niets te verliezen" van 30 september 2019, gepubliceerd op 28 november 2020 door rtlnieuws.nl. Deze conceptnotitie is in opdracht van Controle Alt Delete door een commissielid van de eenheid Noord-Nederland opgesteld. Het is de commissie onduidelijk op welke basis het onderzoek heeft plaatsgevonden en op welke wijze dit onderzoek is gevalideerd. Aangezien ook gesproken wordt over de eenheid Den Haag wil de commissie in dit jaarverslag benadrukken zich niet te herkennen in deze conceptnotitie. Het onderzoek was haar onbekend. Dat de commissie geen klachten in behandeling heeft gehad, waarbij zij constateerde dat sprake was van etnisch profileren, wil nog niet zeggen dat zij zich niet bewust is dat er in de praktijk gevallen zullen zijn van etnisch profileren. Dit werd in 2019 ook erkend door de politiechef van de eenheid Den Haag, waarbij hij benadrukte dat het om incidenten zou gaan. De politie doet er alles aan om het onderwerp etnisch profileren op de agenda te zetten en bespreekbaar te maken. Met het uitbrengen van het Handelingskader professioneel controleren op 13 november 2020 worden handvatten gegeven hoe proactief gecontroleerd kan worden zonder de schijn van vooringenomenheid te wekken en daarmee de indruk te wekken dat sprake is van etnisch profileren.

De Nationale ombudsman, de heer Reinier van Zutphen, schrijft in zijn column in het politievakblad Blauw van november 2020: "Etnisch profileren; het is maar hoe je het bekijkt". Zijn bevindingen zijn dat vaak twee verhalen tegenover elkaar staan: van een burger die (meerdere) negatieve ervaringen heeft en de politieambtenaar die ervan overtuigd is zijn werk goed te doen. Zijn ervaring is dat in de klachtprocedure de 'kou' uit de lucht kan worden gehaald en gelet op dit resultaat, wat hem betreft, de burger juist meer zou moeten klagen. De commissie ziet hier zeker een meerwaarde in en denkt dat in-

³ Handelingskader professioneel controleren, d.d. 13 november 2020.

dien vaker geklaagd wordt over etnisch profileren het in gesprek gaan wel degelijk kan bijdragen aan het herstel van vertrouwen van de burger in de politie.

4.2. Demonstraties

De commissie benadrukt het belang van het recht van vrije meningsuiting dat in onze rechtstaat een groot goed is. Dit recht is verankerd in de Grondwet, de Wet openbare manifestaties (WOM) en jurisprudentie. Beperking van dit recht mag en kan alleen in die gevallen waarin de WOM voorziet. In 2018 stelde de Nationale ombudsman (No) een onderzoek naar politieoptreden bij demonstraties (rapport Nationale ombudsman, 2018/015, d.d. 14 maart 2018: "Demonstreren, een schurend grondrecht?"). De No stelt in haar rapport dat de essentie van het grondrecht tot demonstreren voorop dient te staan en elke andere houding van de overheid doet afbreuk aan de kern van het demonstratierecht. In het rapport doet de No niet alleen een aantal aanbevelingen voor de politie, maar ook voor de demonstranten, zoals het aanstellen van een eigen ordedienst en contactpersoon. Door het maken van goede afspraken vooraf en tijdens het evenement tussen de deelnemers, de burgemeester en de politie, kan een demonstratie zonder problemen verlopen.

Het jaar 2020 stond voor de eenheid Den Haag in het teken van een veelvoud aan demonstraties. Het lijkt erop dat met het uitbreken van COVID-19 het maatschappelijk ongenoegen zich heeft versterkt. Niet alleen werd aandacht gevraagd voor en tegen virusmaatregelen en voor financiële problemen door de coronacrisis, maar ook de boeren lieten zich horen en de antiracismebeweging Black Lives Matter. Niet elke demonstratie verliep ordelijk en rustig, waardoor de politie geregeld moest optreden. In 2020 werden door de commissie acht (8) klachten ontvangen over optreden van de politie tijdens demonstraties. In zeven (7) klachten bracht de commissie advies uit (de 8^e klacht wordt in 2021 afgehandeld). De klachten betreffen demonstraties uit 2016, 2018 en 2019. Opvallend is dat de commissie (nog) geen klachten heeft ontvangen over politieoptreden tijdens demonstraties uit 2020. Dit valt mogelijk te verklaren doordat deze zaken eerst nog worden opgeschort in afwachting van het strafproces bij bijvoorbeeld een aanhouding. Tevens bleek dat er klachten ingediend werden door mensen die klagen over hetgeen ze hebben gezien op straat, TV of op andere media. De klachtprocedure van de politie leent zich niet daarvoor (zie onder artikel 1: begripsbepaling van de Uitvoeringsregeling klachtbehandeling politie 2018). In vijf (5) door de commissie behandelde klachten klaagde men over de vrijheidsbeneming. De kantonrechter had deze zaken geseponeerd (sepot02). Daar de commissie het oordeel van de rechter dient te respecteren, heeft zij in deze zaken verwezen naar het vonnis van de rechter. In zeven (7) door de commissie behandelde klachten ging het over het gebruikte geweld door de politie. De commissie merkte in haar adviezen op dat klagers, indien aangehouden, de aanwijzingen van de politie dienen op te volgen en dat de politie dit desnoods met geweld kan afdwingen. In vijf (5) van de acht (8) zaken (uit 2016) ontbrak nadere informatie (zoals beeldmateriaal), was de commissie onvoldoende in staat om te kunnen beoordelen of het geweld bij de aanhouding al dan niet proportioneel en subsidiair is geweest. In twee (2) zaken (uit 2018) bleek dat, hoewel de commissie begrijpt dat het voor klagers in deze casus belangrijk was hun stem te kunnen uitbrengen, klagers bewust tegen de waarschuwingen en vorderingen van de politie ingingen. De commissie oordeelde dat de politie inzet zorgvuldig was afgewogen en het politieoptreden professioneel en behoorlijk was.

4.3. Bevoegdheden

De commissie constateert in 2020 dat de betrokken politieambtenaren zich vaak beroepen op de uitvoering van de politietoek om hun handelen te rechtvaardigen, zonder dat men in staat is de noodzaak te onderbouwen.

Een van deze bevoegdheden betreft het onderzoeken/doorzoeken van voertuigen op grond van artikel 5:19 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In deze casus was sprake van proactief controleren met het oog op de vele aantallen woninginbraken en de drugscriminaliteit van deze gemeente. Het gedrag van klager en de aanwezigheid van registraties in het politiesysteem was reden om de auto aan een nader onderzoek te onderwerpen. Echter heeft de Hoge Raad in 2018 al geoordeeld dat het onderzoek van voertuigen op grond van artikel 5:19 Awb onrechtmatig is als uitsluitend sprake is van opsporing (ECLI:NL:HR:2018:487). Gelet hierop en in aanmerking genomen dat op grond van artikel 1:6.a Awb de hoofdstukken 2 tot en met 8 en 10 van die wet niet van toepassing zijn op opsporing en vervolging van strafbare feiten, betekent dit dat artikel 5:19 Awb geen grondslag biedt voor toepassen

van in die bepaling neergelegde bevoegdheden van toezichthouders, waaronder het betreden van plaatsen en het onderzoeken van voertuigen en hun lading, indien die bevoegdheidsuitoefening in concrete omstandigheden van het geval uitsluitend kan worden aangemerkt als opsporing in de zin van artikel 132a Sv (Hoge Raad 30 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1155). Daar ook het hof extra aandacht vraagt voor situaties die vallen onder wat men noemt 'de Veluwse methode', benadrukt de commissie nog eens extra dat de politie bij het inzetten van bevoegdheden te allen tijde scherp moet blijven op de vraag in welke hoedanigheid men acteert en wat vanuit deze positie tot de mogelijkheden behoort.

4.4. Afhandeling melding hennepkwekerij

Ieder jaar behandelt de commissie wel een klacht waarbij het binnentreden op grond van de Opiumwet ter discussie staat. De politie mag op basis van de Opiumwet een woning doorzoeken volgens in de wet omschreven situaties. De politie moet hiervoor een redelijk vermoeden hebben dat in de woning een in de Opiumwet strafbaar gesteld feit wordt of is gepleegd. Zelfs een anonieme melding kan hiervoor voldoende aanleiding zijn. De Hoge Raad (HR 29 november 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP8497) stelt hierbij wel als eis dat de informatie voldoende concreet en specifiek moet zijn en dat, zeker bij een anonieme melding, nadere onderzoekshandelingen dienen plaats te vinden, zodat de politie deze informatie kan verifiëren.

Ook dit jaar heeft de commissie advies uitgebracht over een melding van een mogelijke (in werking zijnde) hennepkwekerij. Klager stelde dat de politie te lichtvaardig gebruik heeft gemaakt van een ingrijpende bevoegdheid en ten onrechte inbreuk heeft gemaakt op zijn privacy. De politie zou onvoldoende onderzoek hebben ingesteld en volledig zijn afgegaan op het verhaal van de melder. Klager stelde dat de reden van de melding lag in het huurconflict tussen hem en de verhuurder. De commissie oordeelde dat de politie enige terughoudendheid dient te betrachten indien sprake is van een (civiel) conflict. Echter dient de politie wel elke melding over een mogelijke hennepkwekerij serieus te nemen. Hennepteelt gaat vaak gepaard met andere vormen van criminaliteit. Tevens kunnen hennepkwekerijen een gevaar (brand etc.) vormen voor omwonenden en worden milieudelicten gepleegd door het dumpen van afvalproducten in de natuur. Hennepteelt heeft zodoende een ontwrichtend effect op de samenleving. De politie treedt fors op tegen deze vorm van ondermijnende criminaliteit. Ook in dit geval waren naast de melding na onderzoek nog meer feiten aan het licht gekomen, zoals onderverhuur, ontbreken energiecontract etc., die zorgden voor de zogenaamde plusstatus van de melding. Het achterwege blijven van warmtemetingen, heeft te maken met de tegenwoordig dusdanig goed geïsoleerde ruimtes waarin hennepteelt plaatsvindt, dat dergelijke metingen in veel gevallen geen afwijkend beeld geeft. In deze casus achtte de commissie het aannemelijk dat er voor de politie voldoende signalen waren om tot een verdenking van een overtreding van de Opiumwet te komen. Dat achteraf geen (werkende) hennepkwekerij is aangetroffen, doet hier niet aan af.

4.5. Inbeslagname

Op basis van artikel 70, tweede lid van de Politiewet 2012, juncto artikel 2, eerste lid van de Regeling klachtbehandeling politie 2018, heeft de commissie op eigen initiatief een ongevraagd advies uitbracht aan de politiechef inzake de afhandeling van inbeslaggenomen goederen in de eenheid Den Haag. Al eerder deed de commissie, naar aanleiding van een aantal ontvangen klachten over inbeslagname in 2018, onderzoek naar het beslagproces binnen de eenheid Den Haag. De focus van dit onderzoek lag toen met name op in hoeveel gevallen een bewijs van ontvangst aan de beslagene was afgegeven en in hoeveel gevallen de inbeslagname was getoetst door een hulpofficier van justitie. Beide handelingen zijn verplicht en vloeien voort uit artikel 94, lid 3 van het Wetboek van Strafvordering. Uit dit onderzoek bleek dat in de jaren 2015, 2016 en 2017 het aantal aan de beslagene afgegeven bewijs van ontvangst inbeslagname tussen de 9,28% en de 13,84% schommelde. De commissie adviseerde de politiechef te bewerkstelligen dat na iedere inbeslagname een verplichte koppeling wordt gemaakt tussen de kennisgeving van inbeslagname en het bewijs van ontvangst. In 2018 bleek al tot tevredenheid van de commissie door systeemdwang een oplossing te zijn gevonden voor het vastleggen van de beslissing van de hulpofficier van justitie.

Begin 2019 kwam vanuit het Ketenbeslaghuis het signaal dat zij een stijgende lijn van onjuiste en onvolledige verwerkte inbeslaggenomen voorwerpen zagen. Naar aanleiding van deze interne signalen en het al eerder gedane onderzoek in 2018, heeft de commissie in 2019 een verdiepend onder-

zoek gedaan naar de afhandeling en verwerking van inbeslaggenomen voorwerpen in de politie-eenheid Den Haag. De uitkomst van dit onderzoek is begin 2020 gedeeld met de eenheidsleiding.

Naar aanleiding van dit rapport kwam de commissie tot de volgende conclusies.

Het gehele proces inbeslagname blijft een terugkerend onderwerp. Dit raakt de integriteit van de politie en zorgt ook voor onbedoelde imagoschade. Intern wordt het beslagproces niet gezien als onderdeel van het opsporingsproces, maar als een administratieve last. Zo wordt aan het doel van het beslag voorbijgegaan: een voorwerp is immers van belang voor de bewijsgaring / bewijsvoering. In het gehele beslagproces is de kennisgeving van inbeslagneming (KVI) een centraal document. De commissie wees in 2018 al op het zorgelijk lage percentage opgemaakte en afgegeven bewijzen van ontvangst aan beslagenen, ver onder het door de Nationale ombudsman genoemde geschatte percentage van 30% in zijn rapport uit 2016. Uit het onderzoek in 2019 is gebleken dat bijna niet of zelfs nooit na een inbeslagname een bewijs van ontvangst wordt opgemaakt en wordt afgegeven aan de beslagene. Dit terwijl de afgifte van een bewijs van ontvangst onderdeel is van een behoorlijke en begrijpelijke afhandeling van inbeslagname voor de burger. Niet alleen wordt met het verzuimen van deze afgifte niet conform wet- en regelgeving gewerkt, maar ontbeert de burger hierdoor belangrijke informatie. Denk hierbij aan de bezwaarprocedure of voor de burger te nemen stappen, zoals bij voertuigen, met het oog op het opschorten van verzekeringen. Uit het verdiepende onderzoek is de commissie gebleken dat al stappen zijn genomen om het beslagproces in te bedden. Op het politie-intranet en via MEOS blijkt een veelheid aan informatie over inbeslagname te vinden.

De commissie heeft in haar rapport een aantal aanbevelingen gedaan, waaronder:

- Zorg voor een goede opleiding en voldoende voor training aan de hulpofficieren van justitie, die een sturende rol in het beslagproces hebben;
- Zorg voor een goede inbedding van de rol van decentrale beslagbeheerder, zodat de goederenstroom juist verwerkt wordt;
- Zorg dat de administratieve belasting wordt verlicht, door bijvoorbeeld gebruik te maken van een digitaal volgsysteem. Dit zorgt voor vindbaarheid van voorwerpen en verlichting van de administratie;
- Zorg voor een koppeling in de KVI zodat automatisch een bewijs voor de beslagene wordt uitgeprint. Dit geldt tevens voor de afstandsverklaring.

De commissie beseft dat van een gemiddelde politieambtenaar veel wordt gevraagd in termen van procedures. Toch hecht de commissie er zeer aan dat de politie zich houdt aan de regelgeving,

4.6. Arrestantenbehandeling

In 2020 behandelde de commissie tien klachten waarin de arrestantenbehandeling onderdeel van de klacht was. Vijf klachten gingen over het bij een demonstratie, waarbij 166 arrestanten waren gemaakt, plaatsen van mensen in bussen van een vervoerbedrijf en het niet verstrekken van een maaltijd en/of drinken. Deze klachten waren in de eerste fase al terecht verklaard en dit oordeel is door de commissie gevolgd. Vier andere klachten zijn wel in behandeling genomen, maar door het opschorten van de klachten door de COVID-19 maatregelen, nog niet beoordeeld. Een laatste klacht betrof het niet verstrekken van een maaltijd en het niet thuis brengen van klager. Klager had echter een maaltijd geweigerd in verband met Ramadan en heeft in de nachtelijke uren wel een boterham aangeboden gekregen. Klager is gewekt voor zijn gebed. De politie bleek voldoende rekening met klagers geloofs-overtuiging en de daaruit voortvloeiende gewoonten en verplichtingen te hebben gehouden. Over het niet naar huis brengen van klager oordeelde de commissie dat uit de Ambtsinstructie blijkt dat de politie geen thuisbrengplicht heeft. Deze plicht geldt alleen wanneer een persoon niet zelfstandig in staat is om zich te verplaatsen.⁴ Het is de commissie niet gebleken dat klager slecht ter been was. Klager is overdag, omstreeks 14:17 uur, in vrijheid gesteld. Dit is ook geen tijdstip waarop openbaar vervoer niet of nauwelijks meer beschikbaar is. De commissie achtte de klacht dan ook niet gegrond.

⁴ Artikel 36 van de Ambtsinstructie: "De ambtenaar zorgt ervoor dat bij de invrijheidstelling van een persoon die zichzelf niet kan verplaatsen, vervoer en begeleiding voor die persoon beschikbaar is."

5. Nationale ombudsman

Als een klager zich niet kan vinden in het oordeel van de politiechef kan men zich wenden tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman doet onderzoeken af door middel van interventie, een brief of een rapport. In 2020 vroegen drie (3) van de 25 bij de commissie aangemelde klagers de Nationale ombudsman hun klacht te beoordelen. Twee van deze drie klagers hebben in 2020 een brief van de Nationale ombudsman ontvangen. Een van hen kreeg op een enkel punt, namelijk het afgeven van een scooter, gelijk, al werd in dat kader wel een opmerking gemaakt over het (omslachtige) gedrag van klager in die context. Vier (4) klagers die in 2019 een verzoek bij de Nationale ombudsman indienden, ontvingen in 2020 een brief dat hun klacht niet nader werd onderzocht. Een zaak uit 2019 is (nog) in behandeling bij de kinderombudsman.

In 2020 bracht de Nationale ombudsman geen rapporten uit die betrekking hadden op klachten tegen politieoptreden van de eenheid Den Haag. In 2019 waren dat er nog vijf (5) en in 2018 waren dit er nog eenentwintig (21). De rapporten betroffen klachten die door de commissie in 2015, 2016 en 2017 waren behandeld.

Ook in 2021 zal de eenheid de verbinding blijven zoeken met de Nationale ombudsman om te kijken of de ingezette lijn van verbetering van de klachtbehandeling verder kan worden voortgezet.